

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA

GHIDUL FARMACISTULUI

**În furnizarea serviciului de consiliere și
eliberare a dozei de antibiotic pe 48 de ore,
după caz, în farmacia comunitară**

Recomandări privind consilierea pacienților și eliberarea dozei de antibiotic pe 48 de ore, după caz, în farmacia comunitară

Aspecte introductive

Prezentul ghid este destinat farmaciștilor care activează în farmaciile comunitare din România, în contextul aprobării OMS nr. 63/2024 *privind reglementarea metodologiei de monitorizare a prescrierii și eliberării la nivel național a medicamentelor din categoria antibiotice și antifungice de uz sistemic*, și care furnizează un **serviciu farmaceutic privind consilierea pacienților și eliberarea dozei de antibiotic pe 48 de ore din farmacie, în lipsa unei prescripții medicale**.

Informațiile și situațiile prezentate în acest ghid reprezintă **recomandări** de urmat de către farmaciști. În practica de zi cu zi, farmaciștii pot întâlni **cazuri particulare** în care aceștia vor utiliza propria experiență și propriile cunoștințe, iar deciziile de comun acord cu pacientul vor fi luate în funcție de competența farmacistului, de nevoia de sănătate a pacientului și cu respectarea prevederilor legale.

Ghidul parcurge **cele mai întâlnite afecțiuni pentru care pacienții se prezintă în farmacia comunitară cu simptome care pot necesita recomandarea unui tratament antibiotic**, în concordanță cu **DCI-urile aprobate** prin OMS nr. 63/2024 și care pot fi eliberate de către farmacist pentru 48 de ore fără prescripție medicală. Pentru fiecare afecțiune, este detaliată următoarea structură:

(1) **Cui se adresează serviciul** (au fost alese categoriile cu risc mic de a prezenta efecte secundare sau mai puțin probabil să aibă comorbidități, să existe polipragmazie etc., și pentru care există deja ghiduri similare în alte țări)

(2) **Criteriile de excludere**

Consilierea propriu-zisă a pacienților care se bazează pe (3) **simptomele descrise de pacient în cadrul discuției**, care urmează (4) **schema logică decizională**, în funcție de aceste simptome, și pentru care se eliberează (5) **fișa de asistență farmaceutică** pentru fiecare caz în parte.

***Criteriile de excludere**, specifice fiecărui protocol care adresează o anumită afecțiune, reprezintă situații, semne și simptome sau afecțiuni, care au drept scop:

- evitarea amânării unui consult medical sau a unei intervenții medicale de către pacient atunci când riscul neadresării în urgență a unei afecțiuni este foarte mare;
- evitarea confuziei cu alte afecțiuni care presupun un alt parcurs terapeutic, care este reglementat de alte protocoale/ghiduri sau este inclus în alte servicii.

În aplicarea criteriilor de excludere, **farmacistul va lua în considerare și accesibilitatea și disponibilitatea serviciilor medicale pentru pacient** - dacă serviciile medicale necesare sunt disponibile în **aria geografică**, dacă sunt disponibile în **timp util** și dacă sunt adaptate **posibilităților financiare ale pacientului** (spre exemplu, pacient neasigurat). Astfel, farmacistul poate să decidă recomandarea unei doze de antibiotic pe 48 de ore, în lipsa unei prescripții medicale, atunci când serviciile medicale nu sunt accesibile pacientului.

În cazul în care un pacient se află într-un din situațiile descrise de criteriile de excludere, iar problema sa nu poate fi adresată prin serviciul farmaceutic, **farmacistul se asigură că explică pacientului parcursul medical și terapeutic care trebuie urmat**, precum și importanța și riscurile la care se supune dacă nu se adresează unui tip de asistență medicală conform recomandărilor.

Farmacistul poate să aplice criteriile de excludere **doar în măsura în care informațiile sau simptomele sunt prezentate complet și corect de către pacient**, existând posibilitatea ca anumite criterii de excludere să nu poată să fie aplicate în toate cazurile.

Simptomele, semnele sau alte detalii relevante, în funcție de care se urmărește schema decizională în cazul fiecărui serviciu, se consideră exclusiv pe baza **relatării pacienților și subiectivității acestora** (efectuarea de teste rapide, măsurarea temperaturii, examinarea gâtului sau alte elemente de consultare clinică a pacientului nefăcând obiectul acestor servicii).

În baza simptomelor sau semnelor relatate de pacient, **farmacistul nu stabilește un diagnostic**, ci îi aduce în atenție pacientului anumite aspecte care pot să indice o **posibilă cauză a problemei de sănătate și de asemenea subliniază întotdeauna importanța consultării unui medic**.

De asemenea, specificăm faptul că farmacistul are **posibilitatea**, respectiv **dreptul** (și nu obligația) de a recomanda și a elibera, în urma discuției cu pacientul și în funcție de simptomele relatate de pacient, o doză de antibiotic pe 48 de ore, în lipsa unei prescripții medicale.

A. Infecția necomplicată a tractului urinar

1. Cui se adresează serviciul?

Serviciul de consiliere și eliberare de antibiotic pentru infecție necomplicată a tractului urinar (ITU) se adresează:

- Pacientelor de sex feminin
- Pacientelor cu vârsta mai mare de 16 ani

Pacienții de sex masculin care se adresează farmaciei comunitare cu o suspiciune de infecție urinară și simptome asociate vor fi îndrumați către medic, fiind posibile alte afecțiuni (spre exemplu, prostatită). În acest caz, farmacistul poate elibera produse care să amelioreze simptomele, precum antialgice sau antiseptice.

2. Criterii de excludere a pacienților:

- sarcină sau suspiciune de sarcină
- cateter urinar
- simptome grave, relatate de pacientă, care pot indica afecțiuni renale (precum o suspiciune de pielonefrită) - spre exemplu, dureri de rinichi/ sensibilitate în zona lombară, mialgie, simptome asemănătoare gripei, febră (temperatură axilară > 37.9), +/- frisoane, greață, vomă
- tratament medicamentos în desfășurare pentru alte afecțiuni
 - imunosupresoare
 - corticosteroizi sistemici
 - anticanceroase
- tratament antibiotic în ultimele 3 luni cu nitrofurantoină, amoxicilină + acid clavulanic sau sulfamethoxazolum + trimethoprim
- tratament pentru ITU cu orice antibiotic în ultimele 3 luni
- ITU recurentă (2 episoade în ultimele 6 luni, sau 3 episoade în ultimele 12 luni)

3. Consilierea pacientei cu infecție necomplicată a tractului urinar în farmacia comunitară

La prezentarea în farmacie a unei paciente cu suspiciune de infecție necomplicată a tractului urinar, **se vor verifica următoarele semne și simptome**, pentru care **este obligatorie îndrumarea pacientei către UPU/ serviciul de ambulanță sau alte tipuri de asistență medicală** (medicul de familie, medicul specialist, centre de permanență, etc.):

- Confuzia, vorbirea neclară, paliditatea, petele roșii pe piele, respirația accelerată, frecvența cardiacă crescută reprezintă un **risc crescut de septicemie** - farmacistul va îndruma pacienta către UPU sau serviciul de ambulanță.

- Semne și simptome grave, relatate de pacientă, care pot indica afecțiuni renale (precum o suspiciune de pielonefrită*, ITU complicată), pentru care farmacistul va îndruma pacienta către medicul de familie/ medicul specialist/ UPU/ centre de permanență, în funcție de gravitate:
 - Dureri de rinichi/ sensibilitate în zona lombară
 - Mialgie, simptome asemănătoare gripei
 - Febră raportată (temperatură axilară > 37.9), +/- frisoane
 - Greață, vomă

**pielonefrita reprezintă o infecție severă a tractului urinar superior, caracterizată prin apariția unui proces inflamator, la nivelul unuia sau ambilor rinichi, care, uneori, poate pune viața în pericol*

- De asemenea, farmacistul va îndruma pacienta către medicul de familie sau medicul specialist și în următoarele cazuri:
 - Pacienta acuză secreții vaginale modificate apărute înaintea celor urinare: 80% din cazuri nu prezintă ITU, ci infecții vaginale
 - Pacienta acuză disconfort la nivelul uretrei sau cunoaște că suferă de uretrită, după contact sexual neprotejat sau substanțe iritante
 - Pacienta suferă de boli cu transmitere sexuală
 - Pacienta acuză simptome datorate atrofiei vaginale consecutive menopauzei (ex: mâncărime/ senzație de arsură vaginală)
 - Pacientă imunosuprimată (exemplu: radioterapie, chimioterapie, corticosteroizi sistemici, etc.)

În cazul în care pacienta se prezintă la farmacie cu următoarele **simptome cheie**:

- Disurie (durere la urinare)
- Nicturie și nu a mai avut în trecut (nevoia de a urina noaptea)
- Urină tulbure la prima vedere,

care pot fi însoțite și de **alte simptome**, precum:

- Urgența de urinare
- Frecvența crescută de urinare
- Hematurie vizibilă
- Durere/ sensibilitate suprapubiană
- Usturime la urinare
- Senzația de golire incompletă a vezicii urinare

farmacistul va decide de comun acord cu pacienta asupra pașilor de urmat, în funcție de gravitatea simptomelor:

→ Pentru pacientele cu **simptome ușoare**, farmacistul poate să recomande **antialgice**,

antiinflamatoare, antispastice, antiseptice urinare și autoîngrijire.

- ◆ Pentru pacientele care nu prezintă niciun simptom cheie sau simptom suplimentar, este puțin probabil existența unei ITU și se recomandă autoîngrijire și produse care se adresează simptomelor prezentate.
 - ◆ Pentru pacientele care prezintă 1 simptom cheie, se recomandă și îndrumarea către medicul de familie sau medicul specialist, deoarece este posibilă ITU ca și oricare alt diagnostic.
- Pentru pacientele cu **simptome moderat - severe**, în cazul în care pacienta declară imposibilitatea contactării unui serviciu medical în timp util, farmacistul poate recomanda următoarele tipuri de tratament antibiotic:

LINIA I:**◆ Nitrofurantoină 50mg la 6 ore**

Se recomandă atenție la insuficiență renală, în cazul în care pacientul prezintă rezultatul analizelor realizate recent (dacă $GFR < 45 \text{ mL/min/1.73m}^2$ se recomandă cu precauție și este contraindicată dacă $GFR < 30 \text{ mL/min/1.73m}^2$).

LINIA II:**◆ Amoxicilină + acid clavulanic 500 + 125 mg la 8 ore****◆ Amoxicilină + acid clavulanic 875 + 125 mg la 12 ore**

Atenție la alergie la peniciline

LINIA III:**◆ Sulfamethoxazolum + trimethoprimum 800 mg + 160 mg la 12 ore**

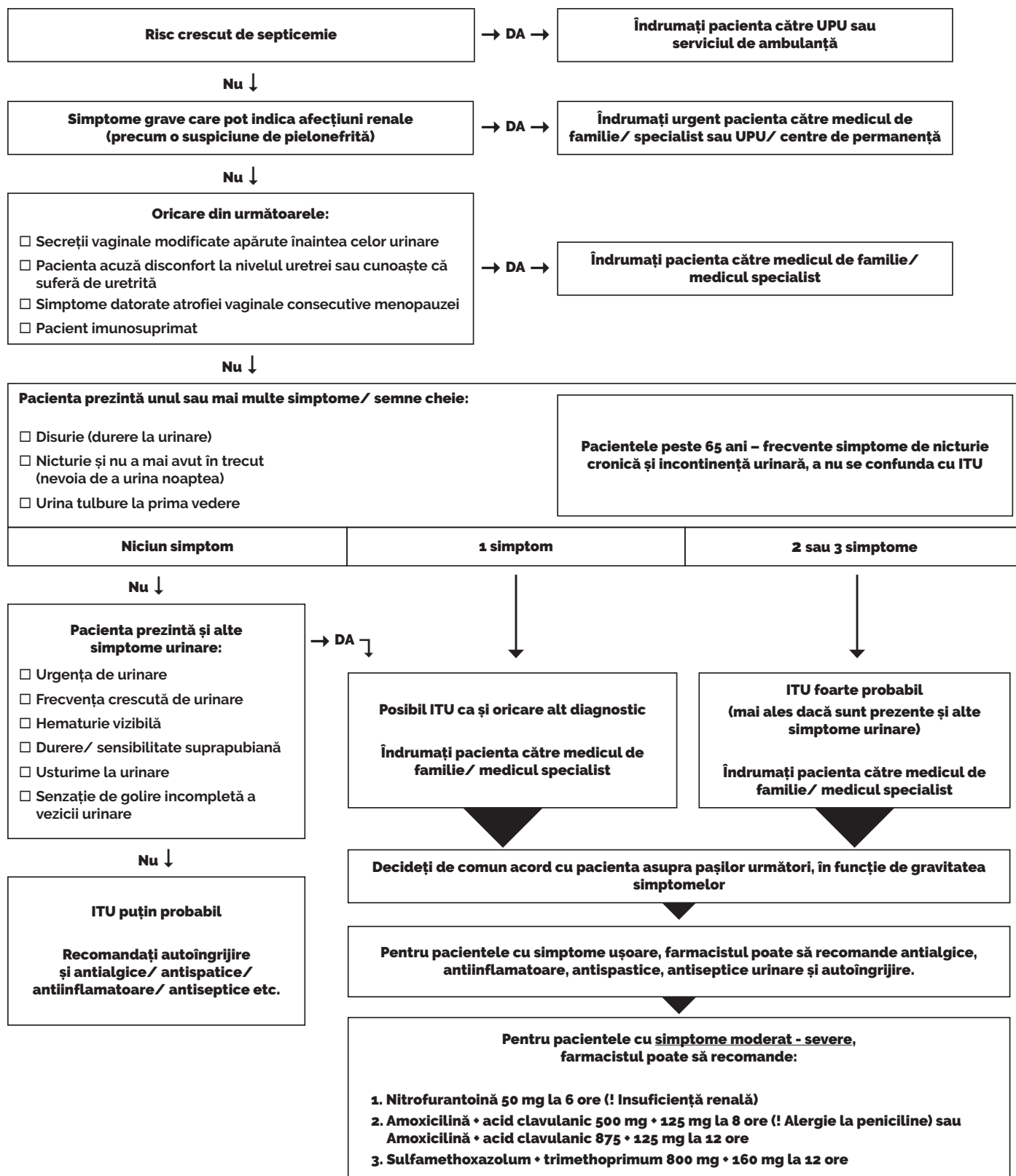
Deși **farmacistul poate să recomande o doză de antibiotic suficientă pentru 48 de ore de tratament**, durata recomandată de tratament pentru medicamentele de mai sus este mai lungă și este important de precizat pacientelor, pentru a se adresa medicilor pentru continuarea tratamentului pe bază de prescripție medicală.

ATENȚIE!

- * Sfătuiți pacientele care doresc **examen de urină să recolteze proba înainte de administrarea antibioticului.**
- * În cazul tuturor pacienților: dacă simptomele se agravează rapid sau nu se îmbunătățesc în următoarele **48 de ore cu tratamentul recomandat**, farmacistul va îndruma pacientul către medicul de familie sau medicul specialist.
- * **Pacientele peste 65 de ani** prezintă frecvente simptome de nicturie cronică și incontinență urinară, care nu trebuie să fie confundată cu ITU.

4. Infecție necomplicată a tractului urinar

Semne și simptome

5. Fișă de asistență farmaceutică - serviciul de consiliere și eliberare a dozei de antibiotic în caz de infecție necomplicată a tractului urinar, în farmacia comunitară

Data: _____,

Declar pe proprie răspundere că toate datele și informațiile prezentate farmacistului sunt complete, corecte și corespund în totalitate realității.

Semnătură pacient: _____

Numele și prenumele pacientului _____

Date de contact _____

Pacienta a declarat faptul că are vârsta peste 16 ani ☐ Da

Simptomele descrise de pacientă (enumerați):

Farmacistul a îndrumat pacienta către medicul de familie/ medicul specialist/ UPU/ serviciul de ambulanță/ centre de permanență, în urma discuției cu pacientul din care au rezultat următoarele:

- sarcină sau suspiciune de sarcină
- cateter urinar
- simptome grave care pot indica afecțiuni renale (precum o suspiciune de pielonefrită)
- tratament medicamentos în desfășurare pentru alte afecțiuni
 - imunosupresoare
 - corticosteroizi sistemici
 - anticanceroase
- tratament antibiotic în ultimele 3 luni cu nitrofurantoină, amoxicilină + acid clavulanic sau sulfamethoxazolum + trimethoprimum
- tratament pentru ITU cu orice antibiotic în ultimele 3 luni
- ITU recurentă (2 episoade în ultimele 6 luni, sau 3 episoade în ultimele 12 luni)

GHIDUL FARMACISTULUI

ÎN FURNIZAREA SERVICIULUI DE CONSILIERE ȘI ELIBERARE
A DOZEI DE ANTIBIOTIC PE 48 DE ORE, DUPĂ CAZ,
ÎN FARMACIA COMUNITARĂ

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA

Alte informații oferite de pacient:

- alte afecțiuni de sănătate diagnosticate anterior de medicul specialist/de familie (ex. boală renală)
- alergii cunoscute la medicamente: ☐ NU ☐ DA*
Dacă DA, vă rugăm enumerați (în special alergii la antibioticele care pot fi recomandate în acest caz):

Farmacistul a recomandat următoarele:

- Medicamente cu acțiuni antialgică, antiinflamatoare, antiseptică, antispastice.
- Măsuri de autoîngrijire
- Medicație antimicrobiană în doză de 48 de ore conform Ghidului farmacistului și a specificațiilor din OMS nr. 63/2024
☐ DA*
☐ NU

**la bifarea Da, se completează următoarea declarație de către pacient, precum și Fișa de asistență farmaceutică în situații de urgență, conform Procedurii CFR de eliberare a medicamentelor Rx în regim de urgență în farmacia comunitară:*

DECLARAȚIE

Sub sancțiunile aplicate faptei de fals în declarații prevăzute de Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, subsemnatul/subsemnata _____

domiciliat(ă) în _____, str. _____ nr. _____, bl. _____, sc. _____, ap. _____, județul/sectorul _____, legitimat(ă) cu B.I./C.I. seria nr. _____, CNP _____, declar pe propria răspundere că nu am ridicat din altă unitate farmaceutică cantitatea maximă aferentă dozei pe 48 de ore de medicament _____, în cursul acestui tratament.

Data _____

Semnătura pacientului/apartinătorului _____

Sunt de acord cu cele de mai sus,

Semnătura

B. Durerea acută în gât

1. Cui se adresează serviciul?

Serviciul de consiliere și eliberare de antibiotic pe 48 de ore, după caz, pentru durerea acută în gât se adresează adulților și copiilor cu vârsta de peste 5 ani, care prezintă simptome specifice faringitei streptococice (bacteriene) detaliate în prezentul ghid și punctate prin scorul FeverPAIN.

2. Criterii de excludere a pacienților:

La prezentarea în farmacie a unui pacient cu suspiciune de durere acută în gât, **se vor verifica următoarele semne și simptome**, pentru care **este obligatorie îndrumarea pacientului către UPU/ serviciul de ambulanță sau alte tipuri de asistență medicală** (medicul de familie, medicul specialist, centre de permanență, etc.):

- Simptome relatate de pacient care pot indica suspiciune de epiglotită - disfagie, disfonie, salivare, agitație
- Stridor (respirație zgomotoasă, stridentă)
- Simptome relatate de pacient care pot indica o suspiciune de infecție virală, care poate să prezinte și erupție (spre exemplu, scarlatina), sau simptome relatate de pacient care pot indica abces parafaringian sau febră glandulară (a se vedea detaliile de mai jos)
- Suspiciune de cancer orofaringian
- Pacientă imunosuprimat (exemplu: radioterapie, chimioterapie, corticosteroizi sistemici, etc.)

În niciunul dintre cazuri, nu se va examina gâtul pacientului.

3. Consilierea pacientului cu durere acută în gât în farmacia comunitară

Dacă pacientul nu se încadrează într-una din situațiile descrise la punctul 2, criterii de excludere a pacienților, pentru care este obligatoriu un consult medical, farmacistul va aplica **Scorul FeverPAIN**, prin care se va acorda 1 punct pentru fiecare **simptom cheie raportat de pacient** din următoarele:

- **Febră** (peste 38°C măsurată axilar la domiciliu)
- **Purulență** în gât
- **Amigdale inflamate sever**
- **Simptome care persistă de mai puțin de 3 zile**
- **Fără tuse sau coriză** (simptome de răceală)

Farmacistul va decide de comun acord cu pacientul asupra pașilor de urmat, în funcție de scorul obținut și de gravitatea simptomelor:

- În toate situațiile, în cazul în care **simptomele nu se îmbunătățesc în 3-5 zile** sau dacă **simptomele se agravează rapid**, farmacistul va îndruma **pacientul către medicul de familie sau medicul specialist**.
- În toate situațiile, farmacistul va considera recomandarea unui **tratament simptomatic OTC** (antialgice, antiinflamatoare, anestezice sau antiseptice locale, etc.), suplimente alimentare sau alte produse pentru sănătate, precum și măsuri de autoîngrijire.

◆ **Sfaturi de autoîngrijire pentru durerea în gât:**

- gargară cu apă caldă și sărată (copiii nu ar trebui să încerce acest lucru)
- hidratare (preferabil cu apă)
- alimente reci sau moi
- de evitat fumatul sau locurile cu fum
- cuburi de gheață, acadele de gheață sau dulciuri tari (nu oferiți copiilor mici din cauza riscului de sufocare)
- odihnă

◆ **Medicație OTC:**

- paracetamol sau ibuprofen (dacă nu sunt contraindicații sau alergii)
 - comprimate de supt/spray cu anestezic local, antiinflamator sau antiseptic
- În toate cazurile, farmacistul va lua în considerare în recomandările sale **severitatea simptomelor și modul în care sunt percepute de către pacient**, inclusiv impactul asupra calității vieții și asupra activităților zilnice, iar fiecare caz va fi tratat în mod individual și specific.
 - În cazul unui **scor de 0 sau 1**, nu este necesară administrarea unui antibiotic. În cazul unui **scor de 2 sau 3**, administrarea unui antibiotic nu scurtează durata simptomelor și este puțin probabil să apară complicații chiar dacă nu se administrează terapie antimicrobiană.
 - Pentru pacienții cu un **scor de 4 sau 5**, se va decide de comun acord cu pacientul următorii pași:
 - ◆ Pentru pacienții cu **simptome minore** se va considera ca primă linie tratamentul simptomatic și măsuri de autoîngrijire.
 - ◆ Pentru pacienții cu **simptome severe** farmacistul poate recomanda următoarele tipuri de tratament antibiotic, în doză pentru 48 de ore:

LINIA I:

- **Amoxicilină**

- ◆ COPII cu greutatea < 40 kg (RCP suspensie)
 - pentru copiii cu dificultăți de înghițire, luați în considerare eliberarea formei de tip suspensie orală
 - 40-90 mg/kg/zi în 2 doze
- ◆ ADULȚI, ADOLESCENȚI ȘI COPII cu greutatea > 40 kg (RCP comprimate)
 - 500 mg la 8 ore sau 750 mg până la 1 g la 12 ore
 - Pentru infecții severe - 750 mg până la 1 g la 8 ore, timp de 10 zile

→ Fenoximetilpenicilină

- ◆ COPII < 12 ani (RCP suspensie): 10-15 mg/kg/doza la 8h, fără a depăși doza de la adult.
- ◆ ADULȚI, ADOLESCENȚI ȘI COPII > 12 ani (RCP comprimate)
- ◆ Copii > 6 ani: 500 mg la 8-12 ore, fără a depăși doza de la adult.
- ◆ Adolescenți (> 40 kg) și adulți (> 60 kg): 1000 mg la 8 ore
- ◆ Adulți, pacienți obezi și vârstnici: 1500 mg la 8 ore Tratamentul trebuie continuat încă 3 zile după remisia simptomelor. Pentru prevenirea apariției complicațiilor, pacienții cu infecții streptococice trebuie să utilizeze medicamentul timp de cel puțin 10 zile.

LINIA II:**→ Cefalexin**

- ◆ Copii și adolescenți (5-12 ani): 25-50 mg/kg/zi, în doze divizate la 12h, fără a depăși doza de la adult.
- ◆ Adulți, adolescenți și vârstnici cu funcție renală normală: 250 mg la 6 ore sau 500 mg la 12 ore

În caz de alergie la peniciline:**→ Claritromicină**

- ◆ Copii 5-12 ani: 7,5 mg/kg/doză, la 12 ore, fără a depăși doza de la adult.
- ◆ Adulți și adolescenți: 500 mg la 12 ore

! Claritromicina este un inhibitor puternic al enzimei CYP3A4; verificați interacțiuni semnificative clinic din schema medicamentoasă a pacientului. Exemple de posibile interacțiuni semnificative:

- ◆ anticoagulante orale
- ◆ statine

GHIDUL FARMACISTULUI

ÎN FURNIZAREA SERVICIULUI DE CONSILIERE ȘI ELIBERARE
A DOZEI DE ANTIBIOTIC PE 48 DE ORE, DUPĂ CAZ,
ÎN FARMACIA COMUNITARĂ

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA

- ◆ blocante ale canalelor de calciu
- ◆ hipoglicemiente orale de tip sulfonil-uree sau insulina
- ◆ digoxin

Deși **farmacistul poate să recomande o doză de antibiotic suficientă pentru 48 de ore de tratament**, durata recomandată de tratament pentru medicamentele de mai sus este mai mare și este important de precizat pacienților, pentru a se adresa medicilor pentru continuarea tratamentului pe bază de prescripție medicală.

Limitele temperaturii în funcție de locul de măsurare:

Temperatură	Limite normale (°C)	Febră (°C)
Rectală	36.6-38	>38
Orală	35.5-37.5	>37.6
Axilară	34.7-37.3	>37.4
Timpanică	35.7-37.7	>37.8

Detalierea cazurilor în care farmacistul, pe baza simptomelor prezentate de către pacient, **poată să excludă respectivul pacient de la oferirea prezentului serviciu și să îndrume pacientul către un furnizor de asistență medicală sau să furnizeze un alt serviciu farmaceutic:**

→ Simptome raportate de pacient care indică posibil **epiglotită**:

- Debut brusc și sever de durere în gât și febră
- Dificultate la respirație, care se poate îmbunătăți atunci când pacientul se apleacă înainte (în special la copiii mici)
- Voce înfundată sau răgușită (în special la copiii mici)
- Stridor inspirator (sunet ascuțit la respirație) (în special la copiii mici)
- Durere și dificultate la înghițire (în special la copiii mai mari și la adulți)
- Salivare (mai ales la copiii mai mari și la adulți)
- Iritabilitate și agitație

- Simptome raportate de pacient care indică o suspiciune de infecție virală, care poate să prezinte și erupție (posibil **scarlatină**):
- Febră (poate fi prezentă și în durerea în gât)
 - Ganglionii limfatici inflamați la nivelul gâtului (pot fi prezenți și în durerea în gât)
 - Limba încărcată cu un strat alb care mai târziu se dezvoltă în limba roșie cu aspect de căpșune
 - Obrajii roșii (poate fi mai greu de văzut pe pielea mai închisă)
 - Erupție cutanată roz-roșie care are o senzație de șmirghel (pe pielea mai închisă, erupția poate fi mai dificil de văzut, dar textura sa aspră ar trebui să fie evidentă)
 - Piele roșie aprinsă în pliurile axilei, cotului și inghinal.
- Simptome raportate de pacient care indică un posibil **abcès parafaringian**:
- Febră
 - Dureri de gât
 - Trismus (incapacitatea de a deschide gura)
 - Voce înfundată
 - Uvula deplasată (observat și relatat de pacient)
 - Amigdală mărită și deplasată (observat și relatat de pacient)
 - Umflarea regiunii peri-amigdalene (observat și relatat de pacient)
- Simptome raportate de pacient care indică posibil **febră glandulară** (mai ales la adolescenți și adulți tineri):
- Temperatura corporală foarte ridicată (poate fi prezentă și în durerea în gât)
 - Durere severă în gât (poate fi prezentă și în durerea în gât)
 - Ganglioni inflamați (orice parte a gâtului) (pot fi prezenți și în durerea în gât)
 - Oboseală sau epuizare extremă
 - Amigdalita care nu se îmbunătățește
- Semne și simptome raportate de pacient care indică posibil **cancer**:
- Ulcere bucale persistente
 - Tumefacție unilaterală prezentă
 - Incapabil de a înghiți
 - Sângerare sau amorțeală în gură

GHIDUL FARMACISTULUI

ÎN FURNIZAREA SERVICIULUI DE CONSILIERE ȘI ELIBERARE
A DOZEI DE ANTIBIOTIC PE 48 DE ORE, DUPĂ CAZ,
ÎN FARMACIA COMUNITARĂ

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA

- Pete roșii sau albe în gură
- Persoane cu vârsta peste 45 de ani cu voce răgușită inexplicabilă, care durează 3 săptămâni sau mai mult

**Criteriile de excludere pentru durerea acută în gât se referă la afecțiuni care pot necesita tratament antibiotic, dar care nu fac obiectul acestui serviciu, sau care necesită intervenție la un alt nivel al echipei de profesioniști ai sănătății.*

4. Durerea acută în gât

Semne și simptome

- ◆ Suspiciune de epiglotită
- ◆ Stridor (respirație zgomotoasă, stridentă)

→ DA →

Îndrumați pacientul către UPU sau serviciul de ambulanță

Nu ↓

- ◆ Semne și/sau simptome, relatate de pacient, care indică suspiciune de: scarlatină, abces parafaringian, febră glandulară?
- ◆ Semne și/sau simptome care indică cancer?
- ◆ Pacient imunosuprimat?

→ DA →

Îndrumați pacientul către medicul de familie/ specialist

Nu ↓

**Scorul FeverPAIN
1 punct fiecare**

- ☐ Febră (peste 38°C măsurată axilar la domiciliu)
- ☐ Purulență în gât
- ☐ Amigdale inflamate sever
- ☐ Simptome care persistă de mai puțin de 3 zile
- ☐ Fără tuse sau coriză (simptome de răceală)

 Farmacistul va decide de comun acord cu pacientul asupra pașilor de urmat,
 în funcție de scorul obținut și de gravitatea simptomelor

 În toate cazurile – **tratament simptomatic** (antialgice, antiinflamatoare, anestezice sau antiseptice locale, etc.)
 și **măsuri de autoîngrijire**
Scor 0 sau 1

Antibioticul nu este necesar

 Îndrumați pacientul
 către medicul de
 familie/specialist dacă
 simptomele nu se
 îmbunătățesc după 1
 săptămână

Scor 2 sau 3

**Antibioticul nu scurtează durata
simptomelor**

 Puțin probabil să apară
 complicații chiar dacă nu se
 administrează antibiotic
 Îndrumați pacientul către medicul
 de familie/specialist dacă
 simptomele nu se îmbunătățesc
 după 3-5 zile

Scor 4 sau 5

Simptome minore:

 Considerați
 tratament
 simptomatic
 și măsuri de
 autoîngrijire ca
 primă linie

Simptome severe:

 Considerați oferirea unui
 antibiotic

**LINIA I: Amoxicilină sau Fenoximetilpenicilină
LINIA II : Cefalexin**

Alergie la peniciline

**Oferiți claritromicină
(inhibitor CYP3A4 – ! atenție interacțiuni)**
! Dacă simptomele se agravează rapid
Îndrumați pacientul către medicul de familie/ specialist

5. Fișă de asistență farmaceutică - serviciul de consiliere și eliberare a dozei de antibiotic pe 48 de ore, după caz, pentru durerea acută în gât, în farmacia comunitară

Data _____,

Declar pe proprie răspundere că toate datele și informațiile prezentate farmacistului sunt complete, corecte și corespund în totalitate realității.

Semnătură pacient: _____

Simptomele descrise de pacient (enumerați):

Farmacistul a îndrumat pacientul către medicul de familie/ medicul specialist/ UPU/ serviciul de ambulanță/ centre de permanență, în urma discuției cu pacientul din care au rezultat următoarele:

- sarcină sau suspiciune de sarcină
- Simptome relatate de pacient care pot indica suspiciune de epiglotită - disfagie, disfonie, salivare, agitație
- Simptome relatate de pacient care pot indica o suspiciune de infecție virală, care poate să prezinte și erupție (spre exemplu, scarlatina), sau simptome relatate de pacient care pot indica abces parafaringian sau febră glandulară
- tratament medicamentos în desfășurare pentru alte afecțiuni:
 - imunosupresoare
 - corticosteroizi sistemici
 - anticanceroase
- durere în gât/ amigdalită recurentă: 7 sau mai multe episoade semnificative în ultimele 12 luni, sau 5 sau mai multe episoade în fiecare dintre ultimii doi ani, sau 3 sau mai multe în fiecare dintre ultimii trei ani.

Alte informații oferite de pacient:

- alte afecțiuni de sănătate diagnosticate anterior de medicul specialist/de familie (ex. boală renală)

- alergii cunoscute la medicamente: ☐ NU ☐ DA*

GHIDUL FARMACISTULUI

ÎN FURNIZAREA SERVICIULUI DE CONSILIERE ȘI ELIBERARE
A DOZEI DE ANTIBIOTIC PE 48 DE ORE, DUPĂ CAZ,
ÎN FARMACIA COMUNITARĂ

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA

Dacă DA, vă rugăm enumerați (în special alergii la antibioticele care pot fi recomandate în acest caz):

Farmacistul a recomandat următoarele:

- Tratament simptomatic (medicamente OTC cu acțiune antialgică, antiinflamatoare, antiseptică, antispastice, suplimente alimentare, etc.)
- Măsuri de autoîngrijire
- Medicație antimicrobiană în doză de 48 de ore conform Ghidului farmacistului și a specificațiilor din OMS nr. 63/2024

☐ DA*

☐ NU

**la bifarea Da, se completează următoarea declarație de către pacient, precum și Fișa de asistență farmaceutică în situații de urgență, conform Procedurii CFR de eliberare a medicamentelor Rx în regim de urgență în farmacia comunitară:*

DECLARAȚIE

Sub sancțiunile aplicate faptei de fals în declarații prevăzute de Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, subsemnatul/subsemnata _____

domiciliat(ă) în _____, str. _____ nr. _____, bl. _____, sc. _____, ap. _____, județul/sectorul _____, legitimat(ă) cu B.I./C.I. seria nr. _____, CNP _____, declar pe propria răspundere că nu am ridicat din altă unitate farmaceutică cantitatea maximă aferentă dozei pe 48 de ore de medicament _____, în cursul acestui tratament.

Data _____

Semnătura pacientului/apartinătorului _____

Sunt de acord cu cele de mai sus,

Semnatura

C. Abcesul dentar

1. Cui se adresează serviciul?

Serviciul de consiliere și eliberare de antibiotic pe 48 de ore, după caz, pentru abcesul dentar se adresează **adulților și copiilor cu vârsta de peste 12 ani** (în special acelor persoane cu semne care pot indica o infecție diseminată sistemic, precum și pacienților cu diabet zaharat necontrolat).

2. Criterii de excludere a pacienților*:

- Pacientul urmează un tratament chirurgical dentar sau are o complicație severă în urma unui astfel de tratament
- Pacientul dorește tratament antibiotic doar pentru a scădea inflamația sau pentru a trata durerea dentară (*care pot fi ca urmare a unei proceduri dentare*) sau programat să aibă o procedură dentară
- Sarcină
- Pacient imunodeprimat (ex: radioterapie, chimioterapie, corticosteroizi sistemici, etc.)

**Farmacistul poate să aplice prezentele criterii de excludere doar în măsura în care informațiile sunt prezentate complet și corect de către pacient, existând posibilitatea ca aceste criterii de excludere să nu poată să fie aplicate în toate cazurile.*

3. Consilierea pacientului cu abces dentar în farmacia comunitară

Este important de precizat și reținut faptul că majoritatea infecțiilor și durerilor dentare **pot fi tratate fără antibiotic**, prin înlăturarea cauzei și drenarea infecției cu ajutorul unei proceduri dentare specifice (spre exemplu, extracția dentară).

De asemenea, antibioticele:

- nu previn complicațiile severe și nu pot înlocui tratamentul chirurgical necesar
- nu se utilizează înaintea unei proceduri dentare, doar pentru a scădea inflamația sau pentru a trata durerea dentară
- nu se utilizează înaintea procedurilor dentare pentru a preveni infecțiile post-operatorii

La prezentarea în farmacie a unui pacient cu suspiciune de abces dentar, **se vor verifica următoarele aspecte**, pentru care **farmacistul va îndruma pacientul către medicul stomatolog**:

- Pacientul **urmează un tratament chirurgical dentar** sau are o complicație severă în urma unui astfel de tratament

- Pacientul dorește tratament antibiotic **doar pentru a scădea disconfortul provocat de inflamație sau pentru a trata durerea dentară** (care pot fi ca urmare a unei proceduri dentare) sau programat să aibă o procedură dentară
- **Sarcină**
- Pacient **imunodeprimat** (ex: radioterapie, chimioterapie, corticosteroizi sistemici, etc.)

De asemenea, în cazul acestor pacienți, **farmacistul poate recomanda tratament simptomatic, antiinflamator și/sau analgezic.**

În cazul în care pacientul se prezintă la farmacie cu **următoarele simptome și semne:**

- **durere dentară** ce poate fi **localizată**, cu caracter acut, sever și persistent, care poate **iradia spre ureche, maxilar sau gât**
- **sensibilitate dentară** (spre exemplu la mestecare) și **umflarea obrazului** de deasupra dintelui afectat

În cazul acestor semne și simptome, dacă este lăsat netratată, infecția se poate extinde și determina semne de celulită în jurul *ochiului sau gâtului*, poate apărea *febră, tahicardie și adenopatii limfatice*.

farmacistul va decide de comun acord cu pacientul asupra pașilor de urmat, în funcție de gravitatea simptomelor:

- În toate situațiile, farmacistul poate considera **recomandarea unui tratament simptomatic, antiinflamator și/sau analgezic**, spre exemplu:
 - ◆ **Ibuprofen** 200- 400 mg la 6 - 8h (max. 2.4 g/zi)
 - ◆ **Paracetamol** 500 - 1000 mg la 4 - 6h, max. 4g/zi (dacă are insuficiență hepatică sau ciroză max. 2g/zi)
- Farmacistul poate recomanda următoarele tipuri de **tratament antibiotic (întotdeauna complementar recomandării consultului stomatologic)**, în doză pentru 48 de ore, pentru pacienții cu:
 - ◆ Infecții dentare **severe**
 - ◆ Infecție care **diseminează cu semne sistemice** (ex. tumefiere și umflarea feței, incapacitatea de a deschide gura, febră $\geq 38^{\circ}\text{C}$, tahicardie)
 - ◆ Pacienți cu **diabet zaharat necontrolat** (risc mai mare de complicații)

LINIA I:

- **Amoxicilină** 500mg la 8h per os
- **Fenoximetilpenicilină potasică** 500mg la 6h pers os

În caz de alergie la peniciline:

GHIDUL FARMACISTULUI

ÎN FURNIZAREA SERVICIULUI DE CONSILIERE ȘI ELIBERARE
A DOZEI DE ANTIBIOTIC PE 48 DE ORE, DUPĂ CAZ,
ÎN FARMACIA COMUNITARĂ

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA

→ **Clindamicină** 600-1800 mg pe zi, fracționat în 2, 3 sau 4 doze egale

(posibilă rezistență locală, îndrumați pacientul și către medicul stomatolog)

Deși **farmacistul poate să recomande o doză de antibiotic suficientă pentru 48 de ore de tratament**, durata recomandată de tratament pentru medicamentele de mai sus este între 3 și 5 zile, în funcție de evaluarea medicului, și este important de precizat pacienților, pentru a se adresa medicilor pentru continuarea tratamentului pe bază de prescripție medicală.

4. Abces dentar

- ◆ Pacientul urmează în perioada următoare un tratament chirurgical dentar sau are o complicație severă în urma unui astfel de tratament?
- ◆ Pacientul dorește antibiotic pentru a scădea disconfortul dat de inflamație sau durerea dentară?
- ◆ Pacientul urmează să aibă o procedură dentară și dorește să prevină cu antibiotic infecțiile post-operatorii?

DA ↓

ÎNDRUMARE SPRE MEDICUL STOMATOLOG

+

Tratament simptomatic

- ◆ Ibuprofen 200- 400 mg la 6 - 8h (max. 2.4 g/zi)
- ◆ Paracetamol 500 - 1000 mg la 4 - 6h, max. 4g/zi (dacă are insuficiență hepatică sau ciroză max. 2g/zi)

Nu ↓

Semne și simptome

- ◆ durere dentară ce poate fi localizată, cu caracter acut, sever și persistent, care poate iradia spre ureche, maxilar sau gât
- ◆ sensibilitate dentară (spre exemplu la mestecare) și umflarea obrazului de deasupra dintelui afectat
- ◆ Dacă este lăsat netratată, infecția se poate extinde și determina semne de celulită în jurul ochiului sau gâtului, poate apărea febră, tahicardie și adenopatii limfatice.

**Antibioticele pot fi luate în considerare
(întotdeauna complementar procedurii dentare)**

- ◆ Infecții dentare severe
- ◆ Infecție care diseminează cu semne sistemice (ex. tumefiere și umflarea feței, incapacitatea de a deschide gura, febră $\geq 38^{\circ}\text{C}$, tahicardie)
- ◆ Pacienți cu diabet zaharat necontrolat (risc mai mare de complicații)

ALERGIE LA PENICILINE

DA ↓

**Clindamicină 600-1800 mg pe zi,
fracționat în 2, 3 sau 4 doze egale
(posibilă rezistență locală, îndrumați pacientul și către
medicul stomatolog)**

Nu ↓

Tratament antibiotic

- ◆ Amoxicilină 500 mg la 8h per os
- ◆ Fenoximetilpenicilină potasică 500 mg la 6h per os

+

Tratament simptomatic

**Ibuprofen 200- 400 mg la 6 - 8h (max. 2.4 g/zi)
Paracetamol 500 - 1000 mg la 4 - 6h, max. 4g/zi (dacă are
insuficiență hepatică sau ciroză max. 2g/zi)**

5. Fișă de asistență farmaceutică - serviciul de consiliere și eliberare a dozei de antibiotic pe 48 de ore, după caz, pentru abcesul dentar, în farmacia comunitară

Data _____,

Declar pe proprie răspundere că toate datele și informațiile prezentate farmacistului sunt complete, corecte și corespund în totalitate realității.

Semnătură pacient: _____

Numele și prenumele pacientului _____

Date de contact _____

Pacientul/ aparținătorul a declarat că pacientul are vârsta peste 12 ani ☐ DA

Simptomele și semnele descrise de pacient (enumerați):

Farmacistul a îndrumat pacientul către medicul stomatolog, în urma discuției cu pacientul din care au rezultat următoarele:

- sarcină sau suspiciune de sarcină
- **tratament chirurgical dentar în derulare** sau complicație severă în urma unui astfel de tratament
- **inflamație sau durere dentară** (care pot fi ca urmare a unei proceduri dentare în derulare) sau programat să aibă o procedură dentară
- pacient **imunodeprimat** (ex: radioterapie, chimioterapie, corticosteroizi sistemici, etc.)

Alte informații oferite de pacient:

- alte afecțiuni de sănătate diagnosticate anterior de medicul specialist/de familie (ex. boală renală)

-
- alergii cunoscute la medicamente: ☐ NU ☐ DA*

GHIDUL FARMACISTULUI

ÎN FURNIZAREA SERVICIULUI DE CONSILIERE ȘI ELIBERARE
A DOZEI DE ANTIBIOTIC PE 48 DE ORE, DUPĂ CAZ,
ÎN FARMACIA COMUNITARĂ

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA

Dacă DA, vă rugăm enumerați (în special alergii la antibioticele care pot fi recomandate în acest caz):

Farmacistul a recomandat următoarele:

- Tratament simptomatic (medicamente OTC cu acțiune antialgică, antiinflamatoare, etc. sau alte produse de sănătate)
- Măsuri de autoîngrijire
- Medicație antimicrobiană în doză de 48 de ore conform Ghidului farmacistului și a specificațiilor din OMS nr. 63/2024

☐ DA*

☐ NU

**la bifarea Da, se completează următoarea declarație de către pacient, precum și Fișa de asistență farmaceutică în situații de urgență, conform Procedurii CFR de eliberare a medicamentelor Rx în regim de urgență în farmacia comunitară:*

DECLARAȚIE

Sub sancțiunile aplicate faptei de fals în declarații prevăzute de Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, subsemnatul/subsemnata _____

domiciliat(ă) în _____, str. _____ nr. _____, bl. _____, sc. _____, ap. _____, județul/sectorul _____, legitimat(ă) cu B.I./C.I. seria nr. _____, CNP _____, declar pe propria răspundere că nu am ridicat din altă unitate farmaceutică cantitatea maximă aferentă dozei pe 48 de ore de medicament _____, în cursul acestui tratament.

Data _____

Semnătura pacientului/apartinătorului _____

Sunt de acord cu cele de mai sus,

Semnatura

Bibliografie:

- The WHO AWaRe (Access, Watch, Reserve) antibiotic book – Infographics, December 2022
- NHS Pharmacy First Service, Acute sore throat patient group directions, Publicat 19 December 2023.
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Amoxicilină 500 mg capsule
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Amoxicilină Trihidrat 250 mg/5 ml pulbere pentru suspensie orală
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Ospen 500 comprimate filmate, 500.000 U.I.
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Ospen 400.000 U.I./5 ml suspensie orală
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Keflex 250 mg/5 ml granule pentru suspensie orală
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Cefalexină 500 mg, capsule
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Klabax 250 mg/5 ml granule pentru suspensie orală
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI KLABAX 500 mg comprimate filmate
- The WHO AWaRe (Access, Watch, Reserve) antibiotic book – Infographics, December 2022
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Amoxicilină 500 mg capsule
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Ospen 1000 comprimate filmate, 1.000.000 U.I.
- The WHO AWaRe (Access, Watch, Reserve) antibiotic book – Infographics, December 2022
- NHS Pharmacy First Service, Urinary tract infection patient group direction, Publicat 19 December 2023.
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Nitrofurantoina 100 mg comprimate
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Augmentin 500 mg/125 mg comprimate filmate
- REZUMATUL CARACTERISTICILOR PRODUSULUI Sumetrolim 400 mg/80 mg

ASOCIAȚIA
FARMACIILOR
INDEPENDENTE
ETHICA